

Temeljem članka 17. stavak 2. i članka 72. Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine i u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, na 55. sjednici održanoj 26. lipnja 2013. godine, donijelo je

**PRAVILNIK
O PRUŽANJU OBAVIJESTI POTROŠAČIMA O HRANI
DIO PRVI - OPĆE ODREDBE**

Članak 1.

(Predmet i područje primjene)

- (1) Ovim se pravilnikom utvrđuju opća načela kojima se jamči visok stupanj zaštite potrošača u pogledu obavijesti o hrani, uzimajući u obzir razlike u percepciji potrošača i njihove potrebe za obavijestima, uz istovremeno osiguravanje nesmetanog funkcioniranja unutarnjeg tržišta.
- (2) Ovaj se pravilnik primjenjuje na subjekte u poslovanju s hranom u svim fazama prehrambenog lanca, kada njihovo djelovanje uključuje osiguranje obavijesti o hrani potrošačima.
- (3) Ovaj se pravilnik primjenjuje na sve vrste hrane namijenjene krajnjem potrošaču, uključujući hranu koju isporučuju objekti javne prehrane, te hranu kojom se opskrbljuju objekti javne prehrane.
- (4) Ovaj pravilnik primjenjuje se ne dovodeći u pitanje zahtjeve označavanja za pojedine vrste hrane utvrđene posebnim propisima.

Članak 2.

(Definicije)

- (1) U svrhu ovoga pravilnika, primjenjuju se sljedeće definicije:
  - a) "hrana", "Zakon o hrani", "poslovanje s hranom", "subjekt u poslovanju s hranom", "maloprodaja", "stavljanje na tržište" i "krajnji potrošač" kako su definirani u Zakonu o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04);
  - b) "prerada", "prerađeni proizvodi" i "neprerađeni proizvodi" kako su definirani u posebnom propisu o higijeni hrane;
  - c) "enzimi u hrani" kako su definirani u posebnom propisu o enzimima u hrani;
  - d) "prehrambeni aditivi", "pomoćne tvari u procesu proizvodnje" i "nosač" kako su definirani u Pravilniku o uvjetima upotrebe prehrambenih aditiva u hrani namijenjenoj prehrani ljudi ("Službeni glasnik BiH", broj 83/08) i Pravilniku o upotrebi prehrambenih aditiva, osim boja i sladila, u hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 83/08);
  - e) "arome" kako su definirane u posebnom propisu o aromama i nekim sastojcima hrane s osobinama aroma za upotrebu u i na hrani;
  - f) "meso" "mehanički odvojeno meso", "pripravci od mesa", "riblji proizvodi" i "mesni proizvodi" kako su definirani u posebnom propisu o higijeni hrane životinjskog podrijetla;
  - g) "oglašavanje" kako je definirano u članku 28. Zakona o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 25/06).
- (2) Pojedini izrazi u smislu ovoga pravilnika imaju sljedeće značenje:

- a) "**obavijest o hrani**" jest obavijest u pogledu hrane koja je dostupna potrošaču putem etikete, drugog popratnog materijala ili na bilo koji drugi način, uključujući suvremena tehnološka sredstva ili verbalnu komunikaciju;
- b) "**propisi o informacijama o hrani**" jesu propisi kojima se utvrđuju obavijesti o hrani, a posebice njezino označavanje, uključujući pravila opće naravi koja su primjenjiva na sve vrste hrane u posebnim okolnostima, ili na određene kategorije hrane i pravila koja se primjenjuju samo na posebne vrste hrane;
- c) "**obvezna obavijest o hrani**" jesu podatci koji, u skladu s propisima, moraju biti pruženi krajnjem potrošaču;
- d) "**objekt javne prehrane**" jest svaki objekt (uključujući kiosk na vozilu, fiksni ili prenosivi kiosk), kao što su restorani, kantine, škole, bolnice ili ugostiteljski objekti u kojima se, tijekom poslovanja, priprema hrana kojom se opskrbljuje krajnji potrošač;
- e) "**zapakirana hrana**" jest svaki proizvod koji se kao takav prezentira krajnjem potrošaču ili objektu javne prehrane, a koji se sastoji od hrane i pakiranja u koje je hrana stavljena prije prodaje, bilo da to pakiranje potpuno zatvara hranu ili samo djelomično, ali u svakom slučaju na takav način da se sadržaj ne može promijeniti bez otvaranja ili promjene pakiranja; "zapakirana hrana" ne uključuje hranu koja se pakira unutar prodajnog prostora na zahtjev potrošača ili koja se pakira za neposrednu prodaju;
- f) "**sastojci**" su svaka tvar ili proizvod, uključujući arome, aditive i enzime u hrani, te svaki sastojak u složenoj sastojci koji se koristi u proizvodnji ili pripremi hrane i koji su prisutni u konačnom proizvodu, čak i u promijenjenom obliku; ostaci se ne smatraju "sastojcima";
- g) "**mjesto podrijetla**" jest mjesto s kojega hrana potječe, ali to nije "zemlja podrijetla" utvrđena čl. od 20. do 23. Zakona o carinskoj politici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 57/04); naziv, poslovni naziv ili adresa subjekta u poslovanju s hranom na etiketi nije pokazatelj zemlje podrijetla niti mjesta podrijetla u smislu ovoga Pravilnika;
- h) "**složeni sastojak**" jest sastojak koji je sam po sebi proizvod više sastojaka;
- i) "**etiketa**" je svaka oznaka, žig, marka, slikovni ili drugi prikaz, pisan, otisnut, otisnut putem matrice, označen, reljefan ili utisnut na ili priložen uz pakiranje ili spremnik hrane;
- j) "**označavanje**" podrazumijeva svaku riječ, podatke, robne žigove, zaštićeni naziv, slikovni ili simbolički prikaz koji se odnosi na hranu i koji se nalazi na bilo kojem pakiranju, dokumentu, obavijesti, etiketi, obruču ili privjesnici a koji prate ili se odnose na tu hranu;
- k) "**vidno polje**" jesu sve površine pakiranja koje se mogu pročitati s jedne točke gledišta;
- l) "**glavno vidno polje**" jest vidno polje pakiranja koje će potrošač najvjerojatnije prvo primijetiti za vrijeme kupovine te koje potrošaču daje mogućnost da proizvod odmah prepozna u smislu njegovih svojstava ili prirode te, kad je to primjenjivo, njegov zaštićeni naziv. Ako pakiranje ima nekoliko istovjetnih glavnih vidnih polja, glavno vidno polje jest ono koje odabere subjekt u poslovanju s hranom;
- m) "**čitljivost**" podrazumijeva fizički izgled obavijesti kojim je ona vizualno dostupna općoj javnosti te koja je određena raznim elementima, među ostalim veličinom slova, razmakom između slova, razmakom između redaka, širinom, bojom, oblikom fonta, omjerom visina i širine slova, površinom materijala i značajnim kontrastom između otiska i pozadine;
- n) "**pravni naziv**" jest naziv hrane koji je propisan zakonodavstvom u Bosni i Hercegovini koje se odnosi na tu hranu;
- o) "**uobičajeni naziv**" jest naziv koji je prihvaćen kao naziv hrane među potrošačima u Bosni i Hercegovini, bez potrebe za objašnjenjem imena;
- p) "**opisni naziv**" jest naziv koji pruža opis hrane, a po potrebi i njezinu upotrebu, a koji je dovoljno jasan da potrošaču omogućuje poznavanje prave prirode hrane te da ju razlikuje od ostalih proizvoda s kojom bi se mogla zamijeniti;
- r) "**primarni sastojak**" je sastojak ili sastojci hrane koji čine više od 50% te hrane ili koji potrošač obično povezuje s nazivom hrane i za koju je najčešće potrebna količinska oznaka;
- s) "**datum minimalnog trajanja hrane**" jest datum do kojega hrana zadržava svoja posebna svojstva kada je uskladištena na ispravan način;
- t) "**hranjiva tvar**" podrazumijeva protein, ugljikohidrat, masnoću, vlakno, sol, vitamine i minerale navedene u točki 1. Dijela A. Aneksa XIII., koji je sastavni dio ovoga Pravilnika, te tvari koje pripadaju ili su komponente jedne od tih kategorija;
- u) "**modificirani nanomaterijal**" jest svaki namjerno proizvedeni materijal koji ima jednu ili više dimenzija reda od 100 nm ili manje ili je sastavljen od kvantiziranih funkcionalnih dijelova, bilo u unutrašnjosti ili na površini, koji imaju jednu ili više dimenzija reda od 100 nm ili manje, uključujući strukture, aglomerate ili agregate, koji mogu imati veličinu reda iznad 100 nm ali zadržavaju svojstva koja su svojstvena za nanoljestvicu;
- v) "**sredstva komunikacije na daljinu**" jesu sredstva koja bez stvarne fizičke prisutnosti trgovca i potrošača mogu biti korištena za zaključivanje ugovora dviju stranaka.
- (3) Osim definicija iz stavka (1) ovoga članka primjenjuju se i posebne definicije iz Aneksa I. koji je sastavni dio ovoga pravilnika.
- (4) U svrhu ovoga pravilnika, zemlja podrijetla hrane odnosi se na podrijetlo hrane koje je utvrđeno u skladu s čl. od 20. do 23. Zakona o carinskoj politici Bosne i Hercegovine.

DIO DRUGI - OPĆA NAČELA OBAVIJESTI O HRANI

Članak 3.

(Opći ciljevi)

- (1) Osiguranje obavijesti o hrani u službi je visokog stupnja zaštite zdravlja i interesa potrošača. Ono omogućuje osnove obaviještenosti potrošača, te sigurno korištenje hrane, posebice uzimajući u obzir zdravstvene, ekonomske, okolišne, društvene i etičke okolnosti.
- (2) Donošenje propisa o obavijestima o hrani ima za cilj osigurati slobodan protok proizvedene i na tržište Bosne i Hercegovine stavljenih hrane, uzimajući u obzir, kad je to prikladno, potrebu zaštite legitimnih interesa proizvođača i poticanje proizvodnje kvalitetnih proizvoda.
- (3) Prilikom utvrđivanja novih zahtjeva u vezi s obavijestima o hrani, potrebno je do početka njihove primjene osigurati prijelazno razdoblje, osim u propisano opravdanim slučajevima. Tijekom prijelaznog razdoblja hrana koja ima oznake koje nisu sukladne s novim zahtjevima može se

stavljati na tržište, a zalihe takve hrane koje su stavljene na tržište prije kraja prijelaznog razdoblja mogu se prodavati do njihovog isteka.

- (4) Tijekom izrade, procjene i izmjena odredaba o obavijestima o hrani potrebno je provesti otvorene i transparentne javne konzultacije, uključujući zainteresirane strane, neposredno ili putem predstavničkih tijela, osim kad hitnost to ne dopušta.

Članak 4.

(Načela obveznih obavijesti o hrani)

- (1) Kad se propisima o obavijestima o hrani zahtijevaju obvezne obavijesti o hrani, to se odnosi na obavijesti koje spadaju u jednu od sljedećih kategorija:
- obavijesti o vrstama i sastavu, svojstvima ili drugim značajkama hrane;
  - obavijesti o zaštiti zdravlja potrošača i sigurnom korištenju hrane. To se posebice odnosi na obavijesti o:
    - svojstvima sastojaka koji mogu biti štetni za zdravlje određenih skupina potrošača,
    - roku upotrebe, skladištenju i sigurnom korištenju,
    - utjecaju na zdravlje, uključujući rizike i posljedice povezane sa štetnim i opasnim konzumiranjem hrane;
  - obavijesti o hranjivim vrijednostima, kako bi potrošači, uključujući potrošače s posebnim prehranbenim potrebama, bili u mogućnosti na temelju obaviještenosti napraviti izbor.
- (2) Prilikom razmatranja potrebe za obveznim obavijestima o hrani te potrebe potrošača da na osnovi obaviještenosti napravi izbor, uzima se u obzir i potreba većine potrošača za određenim obavijestima kojima oni pridaju veliki značaj ili obavijestima o općeprihvaćenim dobrobitima za potrošača.

Članak 5.

(Konzultiranje Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine)

Sve mjere koje se poduzimaju u propisima o obavijestima o hrani, a koje bi mogle utjecati na javno zdravlje, usvajaju se nakon konzultiranja Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija).

DIO TREĆI - OPĆI ZAHTEVI ZA OBAVIJESTI O HRANI I ODGOVORNOSTI SUBJEKATA U POSLOVANJU S HRANOM

Članak 6.

(Osnovni zahtjevi)

Sva hrana namijenjena za opskrbu krajnjeg potrošača ili objekta javne prehrane mora biti popraćena obaviješću o hrani u skladu s ovim pravilnikom.

Članak 7.

(Dobre informativne prakse)

- (1) Obavijest o hrani mora biti takva da ne obmanjuje krajnjeg potrošača i subjekta u poslovanju s hranom, osobito:
- u pogledu značajki hrane i njezine prirode, vrste, svojstava, sastava, količine, trajanja, države podrijetla ili mjesta podrijetla, te metode ili postupka proizvodnje;
  - pripisivanjem učinaka ili svojstava koje ne posjeduje;
  - nagovještavanjem posebnih značajki hrane kad zapravo sva istovrsna hrana posjeduje takve značajke, posebice isticanjem prisutnosti ili odsutnosti određenih sastojaka i/ili hranjivih tvari;
  - izgledom, opisom ili slikovnim prikazom koji bi potrošaču nagovještavali prisutnost određene hrane ili sastojka, dok je zapravo sastavni dio koji je prirodno

prisutan u toj hrani ili sastojak koji se obično koristi u toj hrani zamijenjen drugim sastavnim dijelom odnosno drugim sastojkom.

- (2) Obavijest o hrani mora biti točna, jasna i razumljiva potrošaču.
- (3) Iznimno od propisa koji se primjenjuju na prirodne mineralne vode i hranu za posebne prehranbene potrebe, obavijesti o hrani ne smiju niti jednoj vrsti hrane pripisivati ili upozoravati na svojstva prevencije, terapije ili liječenja bolesti ljudi.
- (4) St. (1), (2) i (3) ovoga članka također se primjenjuju na:
- oglašavanje;
  - prezentaciju hrane, posebice njezinog oblika, izgleda ili pakiranja, materijala za pakiranje, načina na koji su ti materijali raspoređeni i položaja u kojemu se prikazuju.

Članak 8.

(Odgovornosti)

- (1) Subjekt u poslovanju s hranom koji je odgovoran za obavijest o hrani jest subjekt pod čijim je nazivom ili nazivom poduzeća hrana stavljena na tržište ili, ako taj subjekt nije registriran u Bosni i Hercegovini, odgovoran je uvoznik u Bosnu i Hercegovinu.
- (2) Subjekt u poslovanju s hranom koji je odgovoran za obavijest o hrani mora osigurati prisutnost i točnost informacije o hrani u skladu s ovim pravilnikom i drugim propisima koji se odnose na tu hranu.
- (3) Subjekti u poslovanju s hranom koji nemaju utjecaja na obavijest o hrani, ne smiju dobavljati hranu za koju znaju ili sumnjaju da, na temelju obavijesti koje posjeduju kao stručnjaci, nije u skladu s ovim pravilnikom i drugim propisima koji se odnose na tu hranu.
- (4) Subjekti u poslovanju s hranom, u poslovanju koje je pod njihovim nadzorom, ne smiju mijenjati obavijesti koje prate hranu ako bi takve promjene mogle navesti krajnjeg potrošača na krivo mišljenje ili na drugi način smanjiti razinu zaštite potrošača ili njegove mogućnosti odabira hrane na temelju obavijesti. Subjekti u poslovanju s hranom odgovorni su za sve moguće izmjene obavijesti koje prate hranu.
- (5) Subjekti u poslovanju s hranom, u poslovanju koje je pod njihovim nadzorom, osiguravaju usklađenost sa zahtjevima iz ovoga pravilnika i odredbama drugih propisa relevantnih za njihovo djelovanje, te provjeravaju usklađenost s tim zahtjevima.
- (6) Subjekti u poslovanju s hranom, u poslovanju koje je pod njihovim nadzorom, osiguravaju da su obavijesti koje se odnose na nezapakiranu hranu, namijenjenu krajnjem potrošaču ili opskrbi objekata javne prehrane, prenesene subjektu u poslovanju s hranom koji hranu prima, kako bi se obavezne obavijesti o hrani dale na uvid krajnjem potrošaču u slučaju njegova zahtjeva.
- (7) U sljedećim slučajevima subjekti u poslovanju s hranom, u poslovanju koje je pod njihovim nadzorom, osiguravaju da su obvezni podatci koji se zahtijevaju u skladu s čl. 9. i 10. ovoga pravilnika prikazani na pakiranju ili na priloženoj etiketi, ili na trgovačkim ispravama koje se odnose na hranu, kada se može jamčiti da su takve isprave ili priložene uz hranu na koju se odnose ili poslone prije ili istovremeno s isporukom:
- kada je zapakirana hrana namijenjena krajnjem potrošaču, ali stavljena na tržište u fazi prije prodaje krajnjem potrošaču i kada u tu fazu nije uključena prodaja objektu javne prehrane;

- b) kada je zapakirana hrana namijenjena za opskrbu objekta javne prehrane za pripremu, preradu, odvajanje ili rezanje.
- (8) Osim zahtjeva iz stavka (7) točke a) ovoga članka, subjekti u poslovanju s hranom moraju osigurati da se na vanjskom pakiranju u kojemu se zapakirana hrana prezentira za prodaju nalaze i podatci navedeni u članku 9. stavku (1) toč. a), f), g) i h) ovoga pravilnika.
- (9) Subjekti u poslovanju s hranom koji hranom opskrbljuju druge subjekte u poslovanju s hranom, a koja nije namijenjena krajnjem potrošaču ili opskrbi objekta javne prehrane, moraju osigurati da drugi subjekti u poslovanju s hranom imaju dovoljno obavijesti koje će im omogućiti ispunjavanje zahtjeva iz stavka (2) ovoga članka.

DIO ČETVRTI - OBVEZNE OBAVIJESTI O HRANI POGLAVLJE I. SADRŽAJ I PREZENTACIJA

Članak 9.

(Popis obveznih podataka)

- (1) Sukladno čl. od 10. do 35. ovoga pravilnika i iznimkama sadržanim u ovome Poglavlju, obvezno je navoditi sljedeće podatke:
- naziv hrane;
  - popis sastojaka;
  - svaki sastojak ili pomoćno tehnološko sredstvo u proizvodnji koji može prouzročiti alergijske reakcije ili intolerancije, a koji se koristi u proizvodnji ili preradi hrane i koji je prisutan u gotovome proizvodu, čak i u promijenjenom obliku, a naveden je u Aneksu II. koji je sastavni dio ovoga pravilnika, ili sastojak dobiven iz tvari ili proizvoda navedenih u Aneksu II. ovoga pravilnika;
  - količinu određenog sastojka ili kategoriju sastojka;
  - neto količinu hrane;
  - datum minimalnog trajanja ili datum upotrebe ("upotrijebiti do");
  - sve posebne uvjete skladištenja i/ili uvjete upotrebe;
  - naziv ili poslovni naziv i adresu subjekta u poslovanju s hranom iz članka 8. stavka (1) ovoga pravilnika;
  - državu podrijetla ili mjesto podrijetla, kao što je propisano u članku 26. ovoga pravilnika;
  - upute za upotrebu, ako se hrana ne bi mogla jednostavno upotrijebiti bez takvih uputa;
  - za pića koja sadrže volumenski udjelo alkohola viši od 1,2%, oznaku stvarne alkoholne snage po volumenu;
  - deklaraciju hranjive vrijednosti.
- (2) Podatci navedeni u stavku (1) ovoga članka moraju biti naznačeni slovima i brojevima. Ne dovodeći u pitanje članak 35. ovoga pravilnika, podatci mogu biti naznačeni piktogramima ili simbolima.

Članak 10.

(Dodatni obvezni podatci za specifične vrste ili kategorije hrane)

Uz podatke navedene u članku 9. stavku (1) ovoga pravilnika, u Aneksu III. ovoga pravilnika utvrđeni su dodatni obvezni podatci za posebne vrste ili kategorije hrane.

Članak 11.

(Težine i mjerenja)

Članak 9. ovoga pravilnika ne isključuje posebne propise o težinama i mjerenjima.

Članak 12.

(Dostupnost i stavljanje obveznih obavijesti o hrani)

- (1) Obvezne obavijesti o hrani moraju biti dostupne i lako pristupačne, u skladu s ovim pravilnikom, za sve vrste hrane.

- (2) U slučaju zapakirane hrane, obvezne obavijesti o hrani daju se izravno na pakiranju ili na etiketi koja je pričvršćena na pakiranju.

Članak 13.

(Prezentacija obveznih podataka)

- (1) Obvezne obavijesti o hrani moraju biti označene na istaknutom mjestu tako da su lako vidljive, jasne i čitljive te, kad je to prikladno, neizbrisive. One ne smiju ni na koji način biti skrivene, nejasne, umanjene ili prekrivene drugim pisanim ili slikovnim detaljem ili drugim materijalom.
- (2) Ne dovodeći u pitanje posebne odredbe koje se primjenjuju na određene vrste hrane, kada su dani na pakiranju ili etiketi, obvezni podatci navedeni u članku 9. stavku (1) ovoga pravilnika moraju biti otisnuti na pakiranju ili na etiketi tako da su čitljivi, i to znakovima čija je visina malih slova jednaka ili veća od 1,2 mm, kako je navedeno u Aneksu IV. koji je sastavni dio ovoga pravilnika.
- (3) U slučaju pakiranja ili spremnika čija najveća površina zauzima područje manje od 80 cm², visina malih slova navedena u stavku (2) ovoga članka mora biti jednaka ili veća od 0,9 mm.
- (4) Podatci navedeni u članku 9. stavku (1) toč. a), e) i k) ovoga pravilnika navode se u istom vidnom polju.
- (5) Stavak (4) ovog članka ne primjenjuje se u slučajevima iz članka 16. st. (1) i (2) ovoga pravilnika.

Članak 14.

(Prodaja na daljinu)

- (1) U slučaju zapakirane hrane koja se prodaje na daljinu:
- obvezne obavijesti o hrani, osim podataka navedenih u članku 9. stavku (1) točki f) ovoga pravilnika, moraju biti dostupne prije zaključenja kupovine te se moraju nalaziti na materijalu koji prati prodaju na daljinu ili moraju biti omogućene putem drugih odgovarajućih sredstava koje subjekt u poslovanju s hranom jasno naznači. Ako se koriste druga odgovarajuća sredstva, subjekt u poslovanju s hranom ne smije naplatiti potrošaču obvezne obavijesti o hrani koje se pruže potrošaču;
  - svi obvezni podatci moraju biti dostupni u trenutku dostave hrane.
- (2) Zahtjev iz stavka (1) točke a) ovoga članka ne primjenjuje se na hranu koja se prodaje na automatima ili u poslovnim prostorijama opremljenim automatima.

Članak 15.

(Jezični zahtjevi)

- (1) Obvezne obavijesti o hrani potrošaču moraju biti napisane na jednom od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini i latiničnim ili ćiriličnim pismom.
- (2) Zahtjevi iz stavka (1) ovoga članka ne sprječavaju navođenje tih podataka na nekoliko jezika.

Članak 16.

(Izostavljanje određenih obveznih podataka)

- (1) U slučaju staklenih boca namijenjenih za ponovnu upotrebu, a koje su neizbrisivo označene te stoga ne nose etiketu, prsten ili privjesnicu, obvezni su samo podatci navedeni u članku 9. stavku (1) toč. a), c), e), f) i 1) ovoga pravilnika.
- (2) U slučaju pakiranja ili spremnika čija najveća površina zauzima područje manje od 10 cm², na etiketi ili pakiranju obvezni su samo podatci navedeni u članku 9. stavku (1) toč. a), c), e) i f) ovoga pravilnika. Podatci navedeni u članku 9. stavku (1) točki b) ovoga pravilnika moraju se pružiti na druge načine ili omogućiti na zahtjev potrošača.

- (3) Oznaka navedena u članku 9. stavku (1) točki l) ovoga pravilnika nije obvezna za hranu navedenu u Aneksu V., koji je sastavni dio ovoga pravilnika.
- (4) Ne isključujući ostale odredbe kojima se zahtijeva popis sastojaka ili obvezna deklaracija o hranjivoj vrijednosti, podatci navedeni u članku 9. stavku (1) toč. b) i l) ovoga pravilnika nisu obvezni za pića koja sadrže volumenski udjelo alkohola veći od 1,2%.

POGLAVLJE II. DETALJNE ODREDBE O OBVEZNIM PODATCIMA

Članak 17. (Naziv hrane)

- (1) Naziv hrane je njezin pravni naziv. U odsutnosti takvoga naziva, naziv hrane je njezin uobičajeni naziv ili, ako se uobičajeni naziv ne koristi ili ne postoji, omogućit će se opisni naziv.
- (2) U slučaju kada primjena drugih odredaba ovoga pravilnika, posebice onih utvrđenih člankom 9. ovoga pravilnika, ne omogućuje potrošačima u Bosni i Hercegovini poznavanje prave prirode hrane i razlikovanje od hrane s kojom bi je mogli zamijeniti, naziv pod kojim se hrana stavlja na tržište mora biti popraćen drugim opisnim podacima koji se moraju nalaziti u neposrednoj blizini naziva hrane.
- (3) Iznimno od stavka (2) ovoga članka, naziv hrane proizvedene u drugoj zemlji neće se koristiti u Bosni i Hercegovini u slučaju da se hrana na koju se odnosi taj naziv razlikuje u Bosni i Hercegovini po svojem sastavu ili proizvodnji od hrane poznate pod tim nazivom u tolikoj mjeri da odredbe stavka (2) ovoga članka nisu dovoljne za osiguranje točne obavijesti za potrošače.
- (4) Naziv hrane ne može se nadomjestiti nazivom zaštićenim kao intelektualno vlasništvo, nazivom marke proizvoda ili izmišljenim nazivom.
- (5) Posebne odredbe o nazivu hrane i podacima koji prate hranu utvrđeni su u Aneksu VI., koji je sastavni dio ovoga pravilnika.

Članak 18. (Popis sastojaka)

- (1) Popis sastojaka navodi se odgovarajućim naslovom koji uključuje riječ "sastojci". Popis uključuje sve sastojke hrane prema padajućem redoslijedu, s obzirom na masu zabilježenu u vrijeme njihove upotrebe pri proizvodnji hrane.
- (2) Sastojci se označavaju svojim tipičnim nazivom odnosno, kad je to primjenjivo, sukladno pravilima iz članka 17. ovoga pravilnika i Aneksa VI. ovoga pravilnika.
- (3) Svi sastojci prisutni u obliku modificiranih nanomaterijala jasno se navode na popisu sastojaka. U nazivima takvih sastojaka mora stajati riječ "nano" u zagradi.
- (4) Tehnička pravila za primjenu st. (1) i (2) ovoga članka utvrđena su u Aneksu VII., koji je sastavni dio ovoga pravilnika.

Članak 19.

(Izostavljanje popisa sastojaka)

Nije obvezno navoditi sastojke za sljedeće vrste hrane:

- a) svježe voće i povrće, uključujući krumpir, koje nije oguljeno, narezano ili slično obrađeno;
- b) gaziranu vodu, čiji opis navodi da je gazirana;
- c) fermentirani ocat koji je proizveden isključivo od jedne sirovine, pod uvjetom da mu nije dodan niti jedan drugi sastojak;
- d) sir, maslac, fermentirano mlijeko i vrhnje, pod uvjetom da su im dodani samo mliječni sastojci, enzimi i mikrobiloške kulture koje su potrebne za

njihovu proizvodnju, ili sol koja je potrebna za proizvodnju sira, osim svježeg i prerađenog sira;

- e) hrana koja se sastoji od jednoga sastojka, ako je naziv hrane istovjetan nazivu sastojka ili ako naziv hrane omogućava jasno utvrđivanje prirode sastojka.

Članak 20.

(Izostavljanje komponenti hrane s popisa sastojaka)

U popisu sastojaka nije obvezno navoditi sljedeće komponente hrane:

- a) komponente sastojka koje su privremeno izdvojene u procesu proizvodnje, a nakon toga su ponovno vraćene u sastojak u onoj količini koja odgovara njihovom izvornom dijelu;
- b) aditivi i enzimi koji su prisutni u hrani samo zato što su prisutni u jednome ili u više sastojaka te hrane, pod uvjetom da u gotovome proizvodu nemaju nikakvu tehnološku funkciju;
- c) aditivi i enzimi koji se koriste kao pomoćna tehnološka sredstva u procesu proizvodnje;
- d) tvari koje nisu aditivi u hrani, ali se koriste na isti način i s istom svrhom kao i pomoćna tehnološka sredstva u procesu proizvodnje i koje se koriste u striktno nužnim količinama;
- e) tvari koje nisu aditivi u hrani, ali se koriste na isti način i u iste svrhe kao pomoćna tehnološka sredstva u procesu proizvodnje i koje su prisutne u gotovome proizvodu, čak i u promijenjenom obliku;
- f) voda:
- 1) ako se koristi u procesu proizvodnje samo za rekonstituciju sastojka koji se koristi u koncentriranom ili dehidriranom obliku; ili
  - 2) u slučaju tekućeg medija koji se normalno ne konzumira.

Članak 21.

(Označavanje određenih tvari ili proizvoda koji uzrokuju alergijske reakcije ili intolerancije)

- (1) Podatci navedeni u članku 9. stavku (1) točki c) ovoga pravilnika moraju ispuniti sljedeće zahtjeve:
- a) podatci u popisu sastojaka navode se sukladno s pravilima utvrđenim u članku 18. stavak (1) ovoga pravilnika, s jasnom naznakom naziva tvari ili proizvoda iz Aneksa II. ovoga pravilnika i
  - b) naziv tvari ili proizvoda iz Aneksa II. ovoga pravilnika mora se naglasiti na način da se jasno razlikuje od preostalih sastojaka na popisu, npr. vrstom pisma, stilom ili pozadinskom bojom.
- (2) U nedostatku popisa sastojaka, naznaka podataka iz članka 9. stavka (1) točke c) ovoga pravilnika mora uključiti riječ "sadrži" iza koje slijedi naziv tvari ili proizvoda iz Aneksa II. ovoga pravilnika.
- (3) Kada više sastojaka ili pomoćnih tehnoloških sredstava u procesu proizvodnje hrane potječe iz jedne tvari ili proizvoda iz Aneksa II. ovoga pravilnika, svaki taj sastojak ili pomoćno tehnološko sredstvo mora biti jasno naznačen na etiketi.
- (4) Naznaka podataka iz članka 9. stavka (1) točke c) ovoga pravilnika nije potrebna u slučajevima kada naziv hrane jasno naznačuje tvar ili proizvod koji je u pitanju.

Članak 22.

(Količinske oznake sastojaka)

- (1) Oznaka količine sastojka ili kategorija sastojaka koji su korišteni u proizvodnji ili pripremi hrane navodi se kada je sastojak ili kategorija sastojaka:
- a) navedena u nazivu hrane ili takav naziv potrošača navodi na taj sastojak;

- b) naglašena slovima, slikama ili crtežima; ili
  - c) od osnovnog značaja za svojstvo hrane i njezino razlikovanje od druge hrane s kojom bi je potrošač mogao zamijeniti zbog njezinog naziva ili izgleda.
- (2) Tehnička pravila za primjenu stavka (1) ovoga članka, uključujući posebne slučajeve u kojima se količinska oznaka za određene sastojke ne zahtijeva, utvrđena su u Aneksu VIII. koji je sastavni dio ovoga pravilnika.

Članak 23.

(Neto količina)

- (1) Neto količina hrane izražava se u litrama, centilitrima, mililitrima, kilogramima ili gramima, kako je prikladno:
- a) u slučaju tekućih proizvoda, u jedincima za mjerenje volumena;
  - b) u slučaju ostalih proizvoda, u jedinicama za mjerenje težine.
- (2) Tehnička pravila za primjenu stavka (1) ovoga članka, uključujući posebne slučajeve u kojima se neto količinska oznaka za određene sastojke ne zahtijeva, utvrđena su u Aneksu IX. koji je sastavni dio ovoga pravilnika.

Članak 24.

(Datum minimalnog trajanja, datum "upotrebljivo do" i datum zamrzavanja)

- (1) Za hranu koja je, s mikrobiološkog gledišta, brzo kvarljiva i nakon kraćeg vremena može predstavljati neposrednu opasnost za ljudsko zdravlje, datum minimalnog trajanja zamjenjuje se datumom upotrebe ("upotrebljivo do"). Nakon datuma upotrebe hrana se smatra zdravstveno neispravnom u skladu s čl. 13. i 14. Zakona o hrani.
- (2) Odgovarajući datum navodi se u skladu s Aneksom X. koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Članak 25.

(Uvjeti skladištenja ili uvjeti upotrebe)

- (1) U slučajevima u kojima se za hranu zahtijevaju posebni uvjeti skladištenja i/ili uvjeti upotrebe, ti uvjeti će biti naznačeni.
- (2) Kako bi se omogućilo propisno skladištenje ili upotreba hrane nakon otvaranja pakiranja, naznačuju se uvjeti skladištenja i/ili rok za njezinu upotrebu, kada je to prikladno.

Članak 26.

(Zemlja podrijetla ili mjesto podrijetla)

- (1) Primjena ovoga članka ne isključuje zahtjeve označavanja koji su navedeni u posebnim propisima, a osobito u Pravilniku o oznakama tradicionalnog ugleda hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 27/10) i u Pravilniku o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 27/10).
- (2) Oznaka zemlje podrijetla ili mjesta podrijetla obvezna je:
- a) ako bi izostanak oznake mogao navesti potrošača na pogrešno mišljenje u pogledu stvarne zemlje podrijetla ili mjesta podrijetla hrane, posebice ako bi popratne obavijesti o hrani ili etikete mogle sugerirati na drugu zemlju podrijetla ili mjesto podrijetla hrane;
  - b) za meso koje je obuhvaćeno tarifnim brojevima Carinske tarife Bosne i Hercegovine navedenim u Aneksu XI. koji je sastavni dio ovoga pravilnika.
- (3) Ako je zemlja podrijetla ili mjesto podrijetla navedeno, ali se razlikuje od zemlje podrijetla ili mjesta podrijetla primarnog sastojka:
- a) označuje se i zemlja podrijetla ili mjesto podrijetla primarnog sastojka; ili
  - b) zemlja podrijetla ili mjesto podrijetla primarnog sastojka označuje se kao različita od zemlje podrijetla ili mjesta podrijetla hrane.

Članak 27.

(Upute za upotrebu)

Upute za upotrebu hrane napisane su tako da omogućе odgovarajuću upotrebu hrane.

Članak 28.

(Alkoholna jakost)

- (1) Pravila označavanja alkoholne jakosti po volumenu za pića određena unutar tarifnog broja 2204, u skladu s važećom Carinskom tarifom Bosne i Hercegovine, utvrđena su posebnim propisima.
- (2) Stvarna alkoholna jakost po volumenu za pića koja sadrže više od 1,2% volumenskog udjela alkohola, osim pića navedenih u stavku (1) ovoga članka, označuju se u skladu s Aneksom XII. ovoga pravilnika.

POGLAVLJE III. DEKLARACIJA O HRANJIVOJ VRIJEDNOSTI

Članak 29.

(Odnos s drugim propisima)

- (1) Ovo Poglavlje se ne primjenjuje na hranu koja spada u područje primjene posebnih propisa o dodacima prehrani te posebnih propisa o iskorištavanju i prodaji prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda.
- (2) Ovaj Dio primjenjuje se ne dovodeći u pitanje odredbe Pravilnika o hrani za posebne prehrambene potrebe ("Službeni glasnik BiH", broj 72/11).

Članak 30.

(Sadržaj)

- (1) Obvezna deklaracija o hranjivoj vrijednosti sadrži:
- a) energetska vrijednost i
  - b) količine masti, zasićenih masnih kiselina, ugljikohidrata, šećera, proteina i soli.
- Kada je prikladno, navod kojim se označuje da je sadržaj soli uzrokovan isključivo prisutnošću prirodno prisutnog natrija može se staviti u neposrednoj blizini deklaracije o hranjivoj vrijednosti.
- (2) Sadržaj obvezne deklaracije o hranjivoj vrijednosti, navedene u stavku (1) ovoga članka, može se nado-puniti oznakom količina jedne ili više od sljedećih tvari:
- a) mononezasićene masne kiseline;
  - b) polinezasićene masne kiseline;
  - c) poliola;
  - d) škroba;
  - e) vlakana;
  - f) svih vitamina ili minerala iz točke 1. Dijela A. Aneksa XIII., koji je sastavni dio ovoga pravilnika, te koji su prisutni u znatnim količinama kako je određeno u točki 2. Dijela A. Aneksa XIII. ovoga pravilnika.
- (3) Kada se na pakiranju zapakirane hrane nalazi obvezna deklaracija o hranjivoj vrijednosti, navedena u stavku (1) ovoga članka, mogu se ponoviti sljedeće obavijesti:
- a) energetska vrijednost ili
  - b) energetska vrijednost zajedno s količinom masti, zasićenih kiselina, šećera i soli.
- (4) Iznimno od odredaba članka 36. stavka (1) ovoga pravilnika, kojim se označavanjem proizvoda navedenim u članku 16. stavku (4) ovoga pravilnika omogućuje deklaracija o hranjivoj vrijednosti, sadržaj deklaracije može se ograničiti samo na energetska vrijednost.
- (5) Iznimno od odredaba članka 36. stavka (1) ovoga pravilnika, kojim se označavanjem proizvoda navedenim u članku 16. stavku (4) ovoga pravilnika omogućuje deklaracija o hranjivoj vrijednosti, sadržaj deklaracije može se ograničiti samo na:
- a) energetska vrijednost ili

- b) energetska vrijednost zajedno s količinama masti, zasićenih kiselina, šećera i soli.

Članak 31.
(Izračun)

- (1) Energetska vrijednost računata se s pomoću faktora pretvorbe navedenih u Aneksu XIV. koji je sastavni dio ovoga pravilnika.
- (2) Energetska vrijednost i količine hranjivih tvari navedeni u članku 30. st. od (1) do (5) ovoga pravilnika jesu one vrijednosti i količine u hrani koja se prodaje.
- (3) Obavijest se može odnositi na hranu nakon što je pripravljena, pod uvjetom da su navedene detaljne upute za pripremu hrane te da se obavijest odnosi na hranu pripravljenu za neposrednu potrošnju.
- (4) Navedene vrijednosti su, prema pojedinačnom slučaju, prosječne vrijednosti koje se temelje na:
  - a) analizi hrane koju obavlja proizvođač,
  - b) izračunu poznatih ili stvarnih prosječnih vrijednosti upotrijebljenih sastojaka ili
  - c) izračunu općeutvrđenih i prihvaćenih podataka.

Članak 32.
(Izražavanje po 100 g ili 100 ml)

- (1) Energetska vrijednost i količina hranjivih vrijednosti navedena u članku 30. st. od (1) do (5) ovoga pravilnika izražava se s pomoću mjernih jedinica navedenih u Aneksu XV., koji je sastavni dio ovoga pravilnika.
- (2) Energetska vrijednost i količina hranjivih vrijednosti navedena u članku 30. st. od (1) do (5) ovoga pravilnika izražava se po 100 g ili 100 ml.
- (3) Deklaracija o vitaminima i mineralima, ako je navedena, osim oblika izražavanja navedenog u stavku (2) ovoga članka, izražava se u postotku referentnih unosa utvrđenih u točki 1. Dijela A. Aneksa XIII. ovoga pravilnika u omjeru po 100 g ili 100 ml.
- (4) Uz oblik izražavanja naveden u stavku (2) ovoga članka, energetska vrijednost i količina hranjivih sastojaka navedeni u članku 30. st. (1), (3), (4) i (5) ovoga pravilnika, mogu se izraziti, kada je prikladno, u postotku referentnih unosa utvrđenih u Dijelu B. Aneksa XIII. ovoga pravilnika u omjeru po 100 g ili 100 ml.
- (5) Kada je pružena obavijest sukladno stavku (4) ovoga članka, u neposrednoj blizini oznake dodaje se sljedeća rečenica: "Referentni unos za prosječnu odraslu osobu (8 400 kJ/2 000 kcal)".

Članak 33.

(Izražavanje na temelju porcija ili konzumentske jedinice)

- (1) Energetska vrijednost i količina hranjivih vrijednosti navedeni u članku 30. st. od (1) do (5) ovoga pravilnika može se izraziti po porciji i/ili konzumentskoj jedinici, koja je potrošaču lako prepoznatljiva, pod uvjetom da upotrijebljena porcija ili konzumentska jedinica ima količinsku oznaku na etiketi, te da je broj porcija ili jedinica sadržanih u pakiranju naveden:
  - a) pokraj oblika izražavanja po 100 g ili 100 ml iz članka 32. stavka (2) ovoga pravilnika;
  - b) pokraj oblika izražavanja po 100 g ili 100 ml iz članka 32. stavka (2) ovoga pravilnika u pogledu količine vitamina i minerala;
  - c) pokraj ili umjesto oblika izražavanja po 100 g ili 100 ml iz članka 32. stavka (4) ovoga pravilnika.
- (2) Iznimno od odredaba članka 32. stavka (2) ovoga pravilnika, u slučajevima navedenim u članku 30. stavku (3) točki b) ovoga pravilnika, količina hranjivih vrijednosti i/ili postotak referentnih unosa utvrđen u Dijelu

B. Aneksa XIII. ovoga pravilnika može se izraziti samo na temelju porcija ili konzumentskih jedinica.

- (3) Kada su količine hranjivih vrijednosti izražene samo na temelju porcija ili konzumentskih jedinica u skladu sa stavkom (1) točkom a) ovoga članka, energetska vrijednost može se izraziti po 100 g ili 100 ml i na temelju porcija ili konzumentske jedinice.
- (4) Iznimno od odredaba članka 32. stavka (2) ovoga pravilnika, u slučajevima navedenim u članku 30. stavku (5) ovoga pravilnika energetska vrijednost i količina nutrijenata i/ili postotak referentnih unosa utvrđen u Dijelu B. Aneksa XIII. ovoga pravilnika mogu se izraziti samo na temelju porcija ili konzumentske jedinice.
- (5) Korištena porcija ili konzumentska jedinica označava se u neposrednoj blizini deklaracije o hranjivoj vrijednosti.

Članak 34.
(Prezentiranje)

- (1) Podatci navedeni u članku 30. st. (1) i (2) ovoga pravilnika uključuju se u isto vidno polje. Prezentiraju se zajedno u jasnom formatu i, kad je to prikladno, po redu prezentiranja iz Aneksa XV. ovoga pravilnika.
- (2) Podatci navedeni u članku 30. st. (1) i (2) ovoga pravilnika prezentiraju se, ako to prostor dopušta, u tabličnom formatu s poredanim brojevima. Tamo gdje to prostor ne dopušta, deklaracija se navodi u linearnom formatu.
- (3) Podatci navedeni u članku 30. stavku (3) ovoga pravilnika prezentiraju se u glavnom vidnom polju i veličinom pisma u skladu s člankom 13. stavkom (2) ovoga pravilnika.
- (4) Podatci navedeni u članku 30. stavku (3) ovoga pravilnika mogu se prezentirati u formatu koji se razlikuje od onoga navedenog u stavku (2) ovoga članka.
- (5) Podatci navedeni u članku 30. st. (4) i (5) ovoga pravilnika mogu se prezentirati u formatu koji se razlikuje od onoga navedenog u stavku (2) ovoga članka.
- (6) U slučajevima kada je energetska vrijednost ili količina hranjivih vrijednosti u proizvodu zanemariva, obavijest o tim elementima može se zamijeniti izjavama poput: "Sadrži zanemarive količine...", te ju navesti u neposrednoj blizini navedene deklaracije o hranjivoj vrijednosti.

Članak 35.

(Dodatni oblici izražavanja i prezentiranja)

- (1) Uz oblike izražavanja iz članka 32. st. (2) i (4) i članka 33. ovoga pravilnika te prezentiranja iz članka 34. stavka (2) ovoga pravilnika, energetska vrijednost i količina hranjivih vrijednosti iz članka 33. st. od (1) do (5) ovoga pravilnika može se izraziti drugim oblicima izražavanja i/ili prezentiranja upotrebom crteža ili simbola uz riječi i brojeve, pod uvjetom da su ispunjeni sljedeći zahtjevi:
  - a) da su temeljeni na čvrstim i znanstveno valjanim istraživanjima tržišta te da potrošača ne navode na pogrešno mišljenje, kako je navedeno u članku 7. ovoga pravilnika;
  - b) da je njihov razvoj rezultat konzultacija s većim brojem interesnih skupina;
  - c) da za cilj imaju olakšati potrošaču razumijevanje doprinosa ili značaja hrane u smislu energetske i hranjive vrijednosti;
  - d) da su potkrijepljeni znanstveno valjanim dokazima razumijevanja takvih oblika izražavanja i prezentiranja među prosječnim potrošačima;
  - e) u slučaju drugih oblika izražavanja, da su temeljeni ili na ujednačenim referentnim unosima navedenim u Aneksu XIII. ovoga pravilnika ili, ako oni nedostaju, na općeprihvaćenim znanstvenim preporukama o unosima energetske i hranjive vrijednosti;

- f) da su objektivni i ne diskriminatorni i
g) da njihova primjena ne stvara prepreke slobodnom protoku dobara.
- (2) Agencija može preporučiti subjektima u poslovanju s hranom da koriste jedan ili više dodatnih oblika izražavanja ili prezentiranja deklaracije o hranjivoj vrijednosti za koji smatra da najbolje ispunjava zahtjeve utvrđene stavkom (1) toč. a) i g) ovoga članka. Agencija, u suradnji s nadležnim tijelima, osigurava odgovarajući nadzor nad dodatnim oblicima izražavanja ili prezentiranja deklaracije o hranjivoj vrijednosti koje se nalaze na tržištu u Bosni i Hercegovini. Agencija dostavlja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine podatke o takvim dodatnim oblicima izražavanja i prezentiranja.
- (3) Kako bi se olakšao nadzor nad korištenjem dodatnih oblika izražavanja ili prezentiranja, Agencija može zatražiti od subjekata u poslovanju s hranom koji svoje proizvode stavljaju na tržište Bosne i Hercegovine, a koji sadrže takve obavijesti, da obavijeste nadležna tijela o korištenju dodatnih oblika izražavanja ili prezentiranja i da im dostave obrazloženje o opravdanosti u pogledu ispunjavanja zahtjeva utvrđenih stavkom (1) toč. od a) do g) ovoga članka. U takvim slučajevima, također se može tražiti obavijest o prekidi korištenja dodatnih oblika izražavanja i prezentiranja.
- (4) Agencija olakšava i organizira razmjenu obavijesti između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i zainteresiranih strana po pitanju korištenja dodatnih oblika izražavanja i prezentiranja deklaracije o hranjivoj vrijednosti.

DIO PETI - DOBROVOLJNE OBAVIJESTI O HRANI

Članak 36.

(Primjenjivi zahtjevi)

- (1) Kada se obavijesti o hrani iz čl. 9. i 10. ovoga pravilnika pružaju dobrovoljno, takve obavijesti moraju biti sukladne sa zahtjevima utvrđenim u Dijelu četvrtom poglavlja II. i III. ovoga pravilnika.
- (2) Dobrovoljno dana obavijest o hrani treba ispunjavati sljedeće zahtjeve, i to da:
- ne obmanjuje potrošača, kako je navedeno u članku 7. ovoga pravilnika,
  - nije dvosmislena ili potrošaču nejasna i
  - prema potrebi se temelji na relevantnim znanstvenim podatcima.

Članak 37.

(Dobrovoljna informacija o hrani)

Dobrovoljne informacije o hrani naznačuju se tako da ne zauzimaju prostor namijenjen obveznim obavijestima o hrani.

DIO ŠESTI – PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 38.

(Mjere)

Moguće je donositi propise i poduzimati mjere u područjima koji nisu uređeni ovim pravilnikom, a s ciljem zaštite zdravlja, općeg interesa ili interesa potrošača, pod uvjetom da se tim mjerama ne zabranjuje, ometa ili ograničava slobodan protok dobara sukladni ovom Pravilniku.

Članak 39.

(Prestanak primjene propisa)

- (1) Danom početka primjene ovoga pravilnika prestaju važiti Pravilnik o općem deklariranju ili označavanju upakirane hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 87/08) i Pravilnik o označavanju hranjivih vrijednosti hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 78/12).

- (2) Danom početka primjene ovoga Pravilnika pozivanje na opozvane pravilnike iz stavka (1) ovoga članka tumačiti će se kao pozivanje na ovaj pravilnik.

Članak 40.

(Prijelazne mjere)

- (1) Hranom koja je stavljena na tržište ili označena prije 13. 12. 2014. godine, a koja ne ispunjava zahtjeve ovoga pravilnika, može se trgovati do isteka zaliha.
- (2) Hranom koja je stavljena na tržište ili označena prije 13. 12. 2016. godine, a koja ne ispunjava zahtjeve utvrđene u članku 9. stavku (1) točki 1) ovoga pravilnika može se trgovati do isteka zaliha.
- (3) Hranom koja je stavljena na tržište ili označena prije 1. 1. 2014. godine, a koja ne ispunjava zahtjeve utvrđene u Dijelu B. Aneksa VI. ovoga pravilnika može se trgovati do isteka zaliha.
- (4) Deklaracija o hranjivoj vrijednosti dobrovoljno navedena u razdoblju između 13. 12. 2014. i 13. 12. 2016. godine mora biti u skladu s čl. od 30. do 35. ovoga pravilnika.
- (5) Hrana koja je označena u skladu s čl. od 30. do 35. ovoga pravilnika može se stavljati na tržište do 13. 12. 2014. godine.
- (6) Hrana koja je označena u skladu s Dijelom B. Aneksa VI. ovoga pravilnika može se stavljati na tržište do 1. 1. 2014. godine.

Članak 41.

(Datum primjene)

Ovaj pravilnik primjenjuje se od 13. 12. 2014. godine, uz iznimku članka 9. stavka (1) točke 1) ovoga pravilnika, koji se primjenjuje od 13. 12. 2016. godine, te Dijela B. Aneksa VI. ovoga pravilnika, koji se primjenjuje od 1. 1. 2014. godine.

Članak 42.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 188/13
26. lipnja 2013. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, v. r.

ANEKS I.

POSEBNE DEFINICIJE

1. **Deklaracija o hranjivoj vrijednosti ili oznaka hranjive vrijednosti** je obavijest u kojoj se navodi:
- energetska vrijednost ili
  - energetska vrijednost i jedan ili više od sljedećih nutrijenata:
    - masti (zasićene, mononezasićene, polinezasićene);
    - ugljikohidrati (šećeri, polioli, škrob);
    - sol;
    - vlakna;
    - proteini;
    - bilo koji od vitamina ili minerala naveden u točki 1. Dijela A. Aneksa XIII. ovoga pravilnika koji je prisutan u znatnim količinama, kako je utvrđeno u točki 2. Dijela A. Aneksa XIII. ovoga pravilnika.
2. **Masti** podrazumijevaju ukupne lipide, uključujući fosfolipide.
3. **Zasićene masne kiseline** podrazumijevaju masne kiseline bez dvostruke veze.
4. **Trans-masti** podrazumijevaju masne kiseline s najmanje jednom nevezanom (prekinuta najmanje jednom

- metilenskom grupom) ugljik-ugljik dvostrukom vezom u trans konfiguraciji.
5. **Mononezasićene masne kiseline** podrazumijevaju masne kiseline s jednom cis dvostrukom vezom.
  6. **Polinezasićene masne kiseline** podrazumijevaju masne kiseline s dvije ili više cis, cis-metilen prekinutim dvostrukim vezama.
  7. **Ugljikohidrati** podrazumijevaju sve ugljikohidrate koji se probavljaju u ljudskom organizmu, uključujući poliole.
  8. **Šećeri** podrazumijevaju sve monosaharide i disaharide zastupljene u hrani, osim poliola.
  9. **Polioli** podrazumijevaju alkohole koji sadrže više od dvije hidroksilne grupe.
  10. **Proteini** podrazumijevaju proteinski sadržaj koji se računa pomoću formule: protein = ukupni Kjeldahlov dušik x 6,25.
  11. **Sol** podrazumijeva ekvivalent soli koji se računa pomoću formule: sol = natrij x 2,5.
  12. **Vlakna** podrazumijevaju ugljikohidratne polimere s tri ili više monomerskih jedinica, koje nisu ni probavljene ni apsorbirane u tankom crijevu ljudskog organizma, te spadaju u sljedeće kategorije:
    - jestivi ugljikohidratni polimeri koji se prirodni pojavljuju u konzumiranoj hrani;
    - jestivi ugljikohidratni polimeri koji se dobivaju iz sirovine hrane fizičkim, enzimatskim ili kemijskim načinom te koji imaju blagotvorne fizičke učinke, što pokazuju općeprihvaćeni znanstveni dokazi;
    - jestivi sintetički ugljikohidratni polimeri koji imaju korisne fiziološke učinke, što pokazuju općeprihvaćeni znanstveni dokazi.
  13. **Prosječna vrijednost** podrazumijeva vrijednost koja najbolje prikazuje količinu nutrijenta koji sadrži određena hrana, te odražava dopuštena odstupanja s obzirom na sezonsku promjenjivost, prehrambene uzorke i ostale činitelje koji mogu prouzrokovati variranje stvarne vrijednosti.

ANEKS II.

TVARI ILI PROIZVODI KOJI UZROKUJU ALERGIJE ILI NETOLERANCIJE

1. Žitarice koje sadrže gluten, i to: pšenica, raž, ječam, ovas, pir i kamut ili njihove hibridne vrste i proizvodi, osim:
  - (a) glukozičnih sirupa na bazi pšenice, uključujući dekstrozu*,
  - (b) maltodekstrina na bazi pšenice*,
  - (c) glukozičnog sirupa na bazi ječma,
  - (d) žitarica koje se koriste u proizvodnji alkoholnih destilata, uključujući etilni alkohol poljoprivrednog podrijetla;
2. Rakovi i proizvodi od rakova;
3. Jaja i proizvodi od jaja;
4. Ribe i riblji proizvodi, osim:
  - (a) riblje želatine koja se koristi kao nosač za vitamine ili karotenoidne pripravke,
  - (b) riblje želatine ili želatine ribljeg mjehura (*isinglass*) za bistrenje piva i vina;
5. Kikiriki i proizvodi od kikirikija;
6. Soja i proizvodi od soje, osim:
  - (a) potpuno rafiniranog sojinog ulja i masti*,
  - (b) prirodno miješanih tokoferola (E306), prirodnog D – alfa tokoferola, prirodnog D – alfa tokoferol acetata, i prirodnog D – alfa tokoferol sukcinata iz soje,
  - (c) izdvojeni fitosteroli i fitosterol esteri iz ulja soje,
  - (d) biljni stanol esteri proizvedeni iz sterola ulja soje;
7. Mlijeko i mliječni proizvodi (uključujući laktozu), osim:

- (a) sirutke koja se koristi za alkoholne destilate, uključujući etilni alkohol poljoprivrednog podrijetla,
  - (b) laktitola;
  8. Orašasti plodovi: badem (*Amygdalus communis* L), lješnjak (*Corylus avellana*), orah (*Juglans regia*), indijski oraščić (*Anacardium occidentale*), pekan oraščić (*Carya illinoensis* (Wangenh) K. Koch), brazilski oraščić (*Bertholletia excelsa*), pistacij (*Pistacia vera*), makadamija ili Queensland oraščić (*Macadamia ternifolia*) i njihovi proizvodi, osim oraštastih plodova koji se koriste za proizvodnju alkoholnih destilata, uključujući etilen alkohol poljoprivrednog podrijetla.
  9. Celer i proizvodi od celera;
  10. Gorušica i proizvodi od gorušice;
  11. Sjeme sezama i proizvodi od sjemena sezama;
  12. Sumporni dioksid i sulfiti koncentracije veće od 10 mg/kg ili 10 mg/litri izraženi kao ukupni SO₂ koji se računaju za proizvode koji su kao takvi namijenjeni za konzumaciju ili kao dekonzerviran proizvod sukladno uputama proizvođača;
  13. Lupina i proizvodi od lupina;
  14. Školjke i proizvodi od školjaka.
- * Obuhvaća i njihove proizvode u onoj mjeri u kojoj je vjerojatno da proces proizvodnje kroz koji prolaze neće povećati razinu alergena koji je procijenilo nadležno tijelo za odgovarajući proizvod od kojega su dobiveni.

ANEKS III. HRANA ZA KOJU OZNAČAVANJE MORA UKLJUČIVATI JEDAN ILI VIŠE DODATNIH PODATAKA

VRSTA ILI KATEGORIJA HRANE	PODATCI
1. Hrana pakirana pod određenim plinom	
1.1. Hrana čiji je rok trajanja produžen pomoću plina za pakiranje sukladno posebnom propisu o aditivima u hrani.	"Pakirano u zaštićenoj atmosferi"
2. Hrana koja sadrži sladila	
2.1. Hrana koja sadrži sladilo ili sladila koja su autorizirana sukladno posebnom propisu o aditivima u hrani.	Tvrđnja "sadrži sladilo(a)" mora popratiti naziv hrane.
2.2. Hrana koja sadrži i dodani šećer ili šećere i sladilo ili sladila koja su autorizirana sukladno posebnom propisu o aditivima u hrani.	Tvrđnja "sadrži šećer(e) i sladilo(a)" mora popratiti naziv hrane.
2.3. Hrana koja sadrži aspartam/ aspartam-acesulfamovu sol koji su autorizirani sukladno posebnom propisu o aditivima u hrani.	Tvrđnja "sadrži aspartam (izvor fenilalanila)" mora se nalaziti na etiketi u slučajevima u kojima je aspartam/aspartam-acesulfamova sol utvrđena na popisu sastojaka po referenci E- broja. Tvrđnja "sadrži izvor fenilalanila" mora se nalaziti na etiketi u slučajevima u kojima je aspartam/aspartam-acesulfamova sol utvrđena na popisu sastojaka po referenci naziva.
2.4. Hrana koja sadrži više od 10% dodanih poliola koji su autorizirani sukladno posebnom propisu o aditivima u hrani.	"Preterana konzumacija može djelovati laksativno"

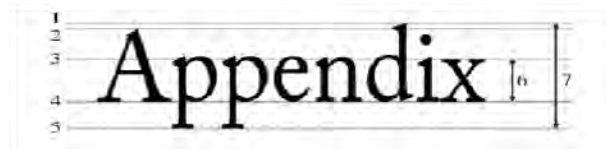
3. Hrana koja sadrži glicirizinsku kiselinu ili njenu amonijevu sol	
3.1. Slastice ili pića koja sadrže glicirizinsku kiselinu ili njenu amonijevu sol zbog dodatka tvari kao što su sladić <i>Glycyrrhiza glabra</i> , koncentracije 100 mg/kg ili 10 mg/l ili veće.	Dodaje se "sadrži sladić" odmah iza popisa sastojaka, osim ako pojam sladić već nije uključen na popis sastojaka ili u nazivu hrane. Ako nema popisa sastojaka, izjava će biti dijelom naziva hrane.
3.2. Slastice koje sadrže glicirizinsku kiselinu ili njenu amonijevu sol zbog dodatka tvari kao što su sladić <i>Glycyrrhiza glabra</i> , koncentracije 4 g/kg ili veće.	Dodaje se "sadrži sladić – osobe koje pate od hipertenzije trebaju izbjegavati prekomjernu konzumaciju" odmah iza popisa sastojaka. Ako nema popisa sastojaka, izjava će biti dijelom naziva hrane.
3.3. Pića koja sadrže glicirizinsku kiselinu ili njenu amonijevu sol zbog dodatka tvari kao što su sladić <i>Glycyrrhiza glabra</i> koncentracije 50 mg/l ili veće, ili 300 mg/l ili veće, u slučaju pića koja sadrže više od 1,2% volumenskog udjela alkohola*.	Dodaje se "sadrže sladić - osobe koje pate od hipertenzije trebaju izbjegavati prekomjernu konzumaciju" odmah iza popisa sastojaka. Ako nema popisa sastojaka, izjava će biti dijelom naziva hrane.
4. Pića koja sadrže veliki udio kofeina ili hrana s dodatkom kofeina	
4.1. Pića, osim onih na bazi kofeina, čaj ili kava ekstrakt čaja čiji naziv proizvoda uključuje pojam "kava" ili "čaj", a koji: - su namijenjeni za konzumaciju bez modifikacija i sadrže kofein, iz bilo kojeg izvora, u proporcionalnom omjeru koji premašuje 150 mg/l, ili - su u koncentriranom ili sušenom obliku te nakon rekonstitucije sadrže kofein, iz bilo kojeg izvora, u proporcionalnom omjeru koji premašuje 150 mg/l.	Tvrđnja "Visok udio kofeina. Ne preporučuje se djeci, trudnicama i dojiljama" nalazi se u istom vidnom polju kao i naziv pića, iza čega slijedi referenca u zagradi u skladu s člankom 13. stavak (1) ovoga pravilnika o sadržaju kofeina izraženom u mg na 100 ml.
4.2. Druga hrana, osim pića, u kojoj je kofein dodan u fiziološke svrhe.	Tvrđnja "Sadrži kofein. Ne preporučuje se djeci, trudnicama i dojiljama" nalazi se u istom vidnom polju kao i naziv pića, iza čega slijedi referenca u zagradi u skladu s člankom 13. stavak (1) ovoga pravilnika o sadržaju kofeina izraženom u mg na 100 ml. U slučaju nadomjestaka hrane, sadržaj kofeina izražava se po porciji koja je preporučena kao dnevni unos na etiketi.

5. Hrana s dodanim fitosterolima, fitosterol esterima, fitostanolima i fitostanol esterima	
5.1. Hrana ili njeni sastojci s dodanim fitosterolima, fitosterol esterima, fitostanolima i fitostanol esterima	(1) "s dodanim biljnim sterolima" ili "s dodanim biljnim stanolima" nalazi se u istom vidnom polju kao i naziv hrane; (2) Količina dodanih fitosterola, fitosterol estera, fitostanola ili fitostanol estera (izraženo kao % ili kao g slobodnih biljnih sterola/stanola na 100 g ili 100 ml hrane) navodi se na popisu sastojaka; (3) Izjava da je hrana namijenjena isključivo za osobe koje žele smanjiti razinu kolesterola u krvi; (4) Izjava da pacijenti koji imaju terapiju za smanjenje kolesterola smiju konzumirati hranu samo pod liječničkim nadzorom; (5) Jasno vidljiva izjava da hrana možda nije u pogledu hranjive vrijednosti prikladna za trudnice ili dojilje te djecu mlađu od 5 godina; (6) Savjet da se hrana koristi kao dio uravnotežene i raznolike prehrane, što uključuje redovitu konzumaciju voća i povrća kako bi se održali karotenoidni nivoi; (7) U istom vidnom polju kao i izjava pod brojem (3) nalazi se i izjava da se izbjegava konzumacija više od 3 g/dnevno dodanih biljnih sterola/stanola; (8) Definicija porcije hrane ili sastojka hrane koji je u pitanju (poželjno u g ili ml) uz količinu biljnih sterola/stanola za svaku porciju.
6. Zamrznuto meso, zamrznuti pripravci od mesa te zamrznuti neobrađeni riblji proizvodi	
6.1. Zamrznuto meso, zamrznuti pripravci od mesa te zamrznuti neobrađeni riblji proizvodi	Datum zamrzavanja ili datum prvog zamrzavanja u slučaju kada je proizvod zamrznut više puta, sukladno točki 3. Aneksa X. ovoga pravilnika.

* Ova koncentracija koristi se za proizvode koji su kao takvi pripremljeni za potrošnju ili rekonstruirani prema uputama proizvođača.

ANEKS IV. DEFINICIJA VISINE MALIH SLOVA

Visina malih slova

Legenda:

1. Crta gornjeg poteza
2. Gornja granica
3. Srednja crta
4. Osnovna crta

5. Crta donjeg poteza
6. Visina malih slova
7. Veličina fonta

ANEKS V.

HRANA KOJA JE IZUZETA OD ZAHTJEVA ZA OBVEZNU DEKLARACIJOM O HRANJIVOJ VRIJEDNOSTI

1. Neprerađeni proizvodi koji sadrže jedan sastojak ili kategoriju sastojka;
2. Prerađeni proizvodi kod kojih je jedina prerada kojoj su bili podvrgnuti sazrijevanje te koji se sastoje od jednog sastojka ili kategorije sastojka;
3. Vode namijenjene ljudskoj konzumaciji, uključujući one vode kojima je dodan samo ugljični dioksid i/ili arome;
4. Biljka, začim ili njihove mješavine;
5. Sol i nadomjestci soli;
6. Stolna sladila;
7. Proizvodi obuhvaćeni Pravilnikom o kavi, proizvodima od kave, kavovinama i proizvodima od kavovina ("Službeni glasnik BiH", broj 72/11), cijela ili mljevena zrna kave i cijela ili mljevena zrna kave bez kofeina;
8. Biljni i voćni čajevi, čaj, čaj bez kofeina, instant ili topljivi čaj ili ekstrakt čaja, instant ili topljivi čaj ili ekstrakt čaja bez kofeina koji ne sadrže druge dodane sastojke, osim aroma, i koji ne mijenjaju hranjivu vrijednost čaja;
9. Fermentirani ocat i nadomjestci octa, uključujući one u kojima su jedini dodani sastojci arome;
10. Arome;
11. Dodatci u hrani;
12. Pomoćna tehnološka sredstva;
13. Enzimi u hrani;
14. Želatina;
15. Smjese koje tvore marmelade;
16. Kvasac;
17. Gume za žvakanje;
18. Hrana u pakiranjima ili spremnicima čija najveća površina zauzima prostor manji od 25 cm²;
19. Hrana, uključujući i ručno spravljenu hranu, koju proizvođač izravno isporučuje u malim količinama krajnjem potrošaču ili lokalnim maloprodajama koje izravno opskrbljuju krajnjeg potrošača.

ANEKS VI.

NAZIV HRANE I POSEBNI POPRATNI PODATCI DIO A. OBVEZNI PODATCI KOJI PRATE NAZIV HRANE

1. Naziv hrane uključuje ili je popraćen podacima o fizičkom stanju hrane ili o specifičnom tretmanu kojemu je hrana bila podvrgnuta (npr. u prahu, ponovno zamrznuta, zamrznuta-isušena, brzo zamrznuta, koncentrirana, dimljena) u svim slučajevima u kojima bi nedostatak tih podataka mogao potrošača navesti na pogrešno mišljenje.
2. U slučaju da je hrana bila zamrznuta prije prodaje te hrane koja se prodaje odmrznuta, naziv hrane popraćen je oznakom "odmrznuto".
Ovaj zahtjev ne primjenjuje se na sljedeće:
  - (a) sastojke koji su prisutni u završnom proizvodu;
  - (b) hranu za koju je zamrzavanje tehnološki nužan korak procesa proizvodnje;
  - (c) hranu za koju odmrzavanje nema negativan učinak na zdravstvenu ispravnost ili kvalitetu hrane.
 Ova točka primjenjuje se ne dovodeći u pitanje točku 1.
3. Hrana tretirana ionizirajućim zračenjem nosi jednu od sljedećih oznaka:
"ozračeno" ili "tretirano ionizirajućim zračenjem" te ostale oznake naznačene u posebnim propisima koji se odnose

- na hranu i sastojke hrane tretirane ionizirajućim zračenjem.
4. U slučaju kada je sastojak ili komponenta hrane, za koji potrošači očekuju da je korišten ili prirodno prisutan u hrani, zamijenjen drugom komponentom ili sastojkom, oznaka sadrži – uz popis sastojaka – i jasnu naznaku komponente ili sastojka koji je korišten za potpunu ili djelomičnu zamjenu:
  - (a) u blizini naziva proizvoda;
  - (b) upotrebom fonta kod kojega je veličina malih slova najmanje 75% veličine malih slova naziva proizvoda te koji nije manji od najmanje veličine fonta navedene u članku 13. stavku (2) ovoga Pravilnika.
5. U slučaju mesnih proizvoda, mesnih pripravaka i ribljih proizvoda koji sadrže dodane proteine, uključujući hidrolizirane proteine, različitog životinjskog podrijetla, naziv hrane sadrži oznaku prisutnosti tih proteina i njihovo podrijetlo.
6. U slučaju mesnih proizvoda i mesnih pripravaka koji su izrezani, spojeni, narezani, podijeljeni na dijelove ili su obliku trupla, naziv hrane uključuje oznaku prisutnosti dodane vode ako dodana voda iznosi više od 5% težine završnog proizvoda. Isto se pravilo primjenjuje za riblje proizvode i pripremljene riblje proizvode koji se prodaju izrezani, spojeni, narezani, podijeljeni na dijelove ili su obliku trupla.
7. U slučaju mesnih proizvoda, mesnih pripravaka i ribljih proizvoda za koje se može stvoriti dojam da su zgotovljeni od jednog cjelovitog dijela mesa ili ribe, ali se ustvari sastoje od različitih dijelova koji su spojeni pomoću drugih sastojaka, uključujući aditive u hrani i enzime u hrani ili na drugi način, navedena je sljedeća oznaka, i to na sljedećim jezicima:
  - hrvatskom: "sastavljeno i oblikovano meso od komada mesa" i "sastavljena i oblikovana riba od komada ribe";
  - bosanskom: "sastavljeno i oblikovano meso od komada mesa" i "sastavljena i oblikovana riba od komada ribe";
  - srpskom: "састављено и обликовано месо од комада меса" i "састављена и обликована риба од комада рибе";
  - bugarskom: "формовано месо" i "формована риба";
  - španjolskom: "combinado de piezas de carne" i "combinado de piezas de pescado";
  - češkom: "ze spojovaných kousků masa" i "ze spojovaných kousků rybího masa";
  - danskom: "Sammensat af stykker af kød" i "Sammensat af stykker af fisk";
  - njemačkom: "aus Fleischstücken zusammengefügt" i "aus Fischstücken zusammengefügt";
  - estonskom: "liidetud liha" i "liidetud kala";
  - grčkom: "μορφοποιημένο κρέας" i "μορφοποιημένο ψάρι";
  - engleskom: "formed meat" i "formed fish";
  - francuskom: "viande reconstituée" i "poisson reconstitué";
  - irskom: "píosáí feola ceangailte" i "píosáí éisc ceangailte";
  - talijanskom: "carne ricomposta" i "pesce ricomposto";
  - latvijskom: "formēta gaļa" i "formēta zivs";
  - litvanskom: "sudarytas (-a) iš mėsos gabalų" i "sudarytas (-a) iš žuvių gabalų";

- mađarskom: "darabokból újrafarmázott hús" i "darabokból újrafarmázott hal";
- malteškom: "laham rikositwit" i "hut rikositwit";
- nizozemskom: "samengesteld uit stukjes vlees" i "samengesteld uit stukjes vis";
- poljskom: "z połączonych kawałków mięsa" i "z połączonych kawałków ryby";
- portugalskom: "carne reconstituída" i "peixe reconstituído";
- rumunjskom: "carne formată" i "carne de pește formată";
- slovačkom: "spájané alebo formované mäso" i "spájané alebo formované ryby";
- slovenskom: "sestavljeno, iz koščkov oblikovano meso" i "sestavljene, iz koščkov oblikovane ribe";
- finskom: "paloista yhdistetty liha" i "paloista yhdistetty kala";
- švedskom: "sammanfogade bitar av kött" i "sammanfogade bitar av fisk".

DIO B. POSEBNI ZAHTJEVI U ODNOSU NA OZNAKU "MLJEVENO MESO"

1. Kriterij sastava koji se provjerava na temelju dnevnog prosjeka:

	Sadržaj masti	Proteinski omjer kolagen/meso ⁽¹⁾
Malomasno mljeveno meso	≤ 7%	≤ 12%
Mljevena čista govedina	≤ 20%	≤ 15%
Mljeveno meso koje sadrži svinjetinu	≤ 30%	≤ 18%
Mljeveno meso ostalih vrsta	≤ 25%	≤ 15%

⁽¹⁾ Proteinski omjer kolagen/meso izražava se kao postotak kolagena u proteinima mesa. Sadržaj kolagena predstavlja sadržaj hidroksprolina pomnoženog faktorom 8.

2. Uz zahtjeve koji su utvrđeni u posebnom propisu o higijeni hrane životinjskog podrijetla, na etiketi se nalaze sljedeći izrazi:
- "postotak udjela masti ispod..."
  - "proteinski omjer kolagen/meso ispod..."
3. Može se odobriti stavljanje mljevenog mesa na tržište koji ne ispunjava kriterije utvrđene u točki 1. ovoga Dijela. Mljeveno meso stavlja se pod oznakom države, a koja se ne može zamijeniti oznakom navedenom u posebnim propisima o higijeni hrane.

DIO C. POSEBNI ZAHTJEVI U POGLEDU OZNAKA OMOTA KOBASICA

Ako omot kobasice nije jestiv, to mora biti naznačeno.

ANEKS VII.

NAVOĐENJE I OZNAKA SASTOJAKA

DIO A. POSEBNE ODREDBE O NAVOĐENJU SASTOJAKA PO PADAJUĆEM REDU TEŽINE

Kategorija sastojka	Odredba o navođenju težine
1. Dodana voda i hlapljivi proizvodi.	Popisuju se po težini završnog proizvoda. Količina vode dodane kao sastojak u hrani računa se oduzimanjem ukupnog iznosa ostalih korištenih sastojaka od ukupnog iznosa završnog proizvoda. Ovaj iznos ne mora se uzeti u obzir ako ne premašuje 5% težine završnog proizvoda. Ovo izuzeće od pravila ne primjenjuje se na meso, mesne pripravke, neprerađene riblje pripravke i neprerađene školjkaše.

2. Sastojci koji su korišteni u koncentriranom ili dehidriranom obliku te su dekonzervirani za vrijeme proizvodnje.	Mogu se popisati po redu težine koja je zabilježena prije njihove koncentracije ili dehidracije.
3. Sastojci koji su korišteni u koncentriranoj ili dehidriranoj hrani, koji se dekonzerviraju pomoću vode.	Mogu se popisati po redu proporcija u dekonzerviranom proizvodu, pod uvjetom da je popis sastojaka popraćen izrazom kao što je: 'sastojci dekonzerviranog proizvoda' ili 'sastojci proizvoda spremnog za upotrebu'.
4. Voće, povrće ili gljive, od kojih nijedno ne dominira težinom te koji su korišteni u proporcijama koje će vjerojatno varirati, u mješavinama koje su sastojci hrane.	Mogu se grupirati na popisu sastojaka pod oznakom 'voće' ili 'povrće' ili 'gljive' iza čega slijedi fraza: 'u promjenjivim proporcijama' iza čega slijedi popis prisutnog voća, povrća i gljiva. U takvim slučajevima mješavina je uključena na popis sastojaka sukladno članku 18. stavak (1), na temelju ukupne količine prisutnog voća, povrća i gljiva.
5. Mješavine začina ili bilja, u kojima niti jedno ne dominira težinom.	Mogu se popisati po različitom redosljedu, pod uvjetom da je popis sastojaka popraćen izrazom kao što je: 'u promjenjivim proporcijama'.
6. Sastojci koji čine manje od 2% završnog proizvoda.	Mogu se popisati različitim redosljedom iza ostalih sastojaka.
7. Sastojci koji su slični ili međusobno zamjenjivi, koji se koriste u proizvodnji ili pripremi hrane a ne mijenjaju svoj sastav, prirodu ili vrijednost, te čine manje od 2% završnog proizvoda.	Mogu se navesti u popisu sastojaka pomoću izjave kao što je 'sadrži...i/ili...'. U kojima je barem jedan od ne više od dva sastojka prisutan u završnom proizvodu. Ova odredba ne primjenjuje se na aditive u hrani ili na sastojke popisane u Dijelu C. ovog Aneksa, te na tvari ili proizvode popisane u Aneksu II. koji su uzročnici alergija ili intolerancija.
8. Rafinirana ulja biljnog podrijetla.	Mogu se grupirati na popisu sastojaka pod oznakom 'biljna ulja' iza čega slijedi popis oznaka specifičnog biljnog podrijetla, te može slijediti fraza: 'u promjenjivim proporcijama'. Ako su grupirani zajedno, biljna ulja su uključena na popis sastojaka sukladno članku 18. stavku (1), na temelju ukupne težine prisutnih biljnih ulja. Izraz 'potpuno hidrogenirano' ili 'djelomično hidrogenirano', kad je to prikladno, mora popratiti oznaku hidrogeniranog ulja.
9. Rafinirane masti biljnog podrijetla.	Mogu se grupirati na popisu sastojaka pod oznakom 'biljne masti', iza čega slijedi popis oznaka specifičnog biljnog podrijetla, te može slijediti fraza: 'u promjenjivim proporcijama'. Ako su grupirani zajedno, biljne masti su uključene na popis sastojaka sukladno članku 18. stavku (1), na temelju ukupne težine prisutnih biljnih masti. Izraz 'potpuno hidrogenirano' ili 'djelomično hidrogenirano', kad je to prikladno, mora popratiti oznaku hidrogeniranih masti.

DIO B. OZNAČAVANJE ODREĐENIH SASTOJAKA NAZIVOM KATEGORIJE, A NE SPECIFIČNIM NAZIVOM

Ne dovodeći u pitanje članak 21. ovoga Pravilnika, sastojci koji potpadaju u jednu od dolje navedenih kategorija te su sastavnim dijelom druge hrane mogu se označiti nazivom kategorije, ne specifičnim nazivom.

	Definicija kategorije hrane	Oznaka
1. Rafinirana ulja životinjskog podrijetla.	Ulje' ili s pridjevom 'životinjskog podrijetla' ili oznakom specifičnog životinjskog podrijetla. Izraz 'potpuno hidrogenirano' ili 'djelomično hidrogenirano', kad je to prikladno, mora popratiti oznaku hidrogeniranog ulja.	
2. Rafinirane masti životinjskog podrijetla.	Masti ili s pridjevom 'životinjskog podrijetla' ili oznakom specifičnog životinjskog podrijetla. Izraz 'potpuno hidrogenirano' ili 'djelomično hidrogenirano', kad je to prikladno, mora popratiti oznaku hidrogenirane masti.	
3. Mješavine brašna dobivenog iz dvije ili više vrsta žitarica.	'Brašno', iza čega slijedi popis žitarica iz kojih je dobiveno, u padajućem redu po težini.	
4. Škrob te škrob modificiran fizičkim putem pomoću enzima.	'Škrob'	
5. Sve vrste ribe, kada riba čini sastavni dio druge hrane te pod uvjetom da se naziv i prezentacija takve hrane ne odnose na specifičnu vrstu ribe.	'Riba'	
6. Sve vrste sira, kada sir ili mješavine sira čine sastavni dio druge hrane te pod uvjetom da se naziv i prezentacija takve hrane ne odnose na specifičnu vrstu sira.	'Sir'	
7. Svi začini koji ne premašuju 2% težine hrane.	'Začin(i)' ili 'mješavina začina'	
8. Svo bilje koje ne premašuje 2% težine hrane.	'Bilje' ili 'mješavina bilja'	
9. Sve vrste priprava od gume koji se koriste u proizvodnji sirovine gume za žvakaću gumu.	'Sirovina gume'	
10. Sve vrste proizvoda od smrvljenih pečenih žitarica.	'Panirano' ili 'dvopek', kad je to prikladno	
11. Sve vrste saharoze.	'Šećer'	
12. Bezvodna dekstroza ili dekstroza monohidrat.	'Dekstroza'	
13. Glukočni sirup i bezvodni glukočni sirup.	'Glukočni sirup'	
14. Sve vrste mliječnih proteina (kazein, kazeinati i proteini sirutke) i njihove mješavine.	'Mliječni proteini'	
15. Prešani, istisnuti ili rafinirani kakao maslac.	'Kakao maslac'	
16. Sve vrste vina koje su obuhvaćene posebnim propisom ⁽¹⁾ .	'Vino'	

17. Skeletni mišići ⁽²⁾ sisavaca i ptica koji su priznati kao pogodni za ljudsku konzumaciju s prirodno uključenim ili prijanjajućim tkivom, kada ukupna količina masti i vezivnog tkiva ne premašuje dolje naznačene vrijednosti te kada meso čini sastavni dio druge hrane. Najveći udio masti i vezivnog tkiva za sastojke označene pojmom '... meso'

Vrsta	Udio masti	Proteinski omjer kolagen/meso (1)
-sisavci (osim kunića i svinje) i mješavine vrsta od kojih dominiraju sisavci	25%	25%
-svinje	30%	25%
-ptice i kunići	15%	10%

⁽¹⁾ Proteinski omjer kolagen/meso izražava se kao postotak kolagena u proteinima mesa. Sadržaj kolagena predstavlja sadržaj hidrokisiprolina pomnoženog faktorom 8.

Ako su ove najviše granice premašene, ali su svi ostali kriteriji za definiciju 'mesa' ispunjeni, sadržaj '...meso' mora se prilagoditi sukladno donjem te na popisu sastojaka uz tvrdnju '...meso' navesti i prisutnost masti i/ili vezivnog tkiva. Proizvodi obuhvaćeni tvrdnjom 'mehanički separirano meso' izuzeti su iz ove definicije.

18. Sve vrste proizvoda koje su obuhvaćene tvrdnjom 'mehanički separirano meso'.

'... meso' i naziv(i) ⁽³⁾ mesa životinjskih vrsta od koje dolazi

'mehanički separirano meso' i naziv(i) ⁽³⁾ mesa životinjskih vrsta od koje dolazi.

⁽¹⁾ Posebnim propisom kojim se uspostavlja zajednička organizacija poljoprivrednih tržišta i donose posebne odredbe za određene poljoprivredne proizvode

⁽²⁾ Dijafragma i žvačnik su dijelovi skeletnih mišića dok su srce, jezik i mišići glave (osim žvačnika) mišići zaglavka, te kosti nožja i repa isključeni.

⁽³⁾ Za etikete na engleskom jeziku, ova oznaka može se zamijeniti generičkim nazivom sastojka životinjske vrste u pitanju.

DIO C. OZNAČAVANJE ODREĐENIH SASTOJAKA NAZIVOM NJIHOVE KATEGORIJE IZA ČEGA SLIJEDI NJIHOV POSEBNI NAZIV ILI E-BROJ

Ne dovodeći u pitanje članak 21. ovoga Pravilnika, aditivi i enzimi u hrani, drugačiji od onih navedenih u članku 20. točki b) ovoga Pravilnika koji spadaju u jednu od kategorija popisanih u ovome Dijelu, moraju se označiti nazivom kategorije iza čega slijedi njihov specifični naziv ili, kad je to prikladno, E-broj. Ako

sastojak spada u više kategorija od jedne, naznačava se kategorija koja odgovara prvenstvenoj funkciji dotične hrane.

Kiselina	Sredstvo za pjenušanje
Regulator kiseline	Sredstvo za geliranje
Sredstvo protiv zgrušavanja	Sredstvo za glazuru
Sredstvo protiv pjenušanja	Sredstvo za zadržavanje vlage
Antioksidans	Modificirani škrob ⁽²⁾
Punila	Konzervans
Boja	Pogonski plin
Emulgator	Sredstvo za dizanje tijesta
Emulgatorske soli ⁽¹⁾	Sredstvo za keliranje
Sredstvo za učvršćivanje	Stabilizator
Pojačivač arome/okusa	Sladilo
Sredstvo za tretiranje brašna	Zgušnjivač

⁽¹⁾ Samo za prerađene sireve i proizvode na bazi prerađenih sireva.

⁽²⁾ Ne zahtijeva se navođenje specifičnog naziva ili E-broja.

DIO D. OZNAČAVANJE AROMA NA POPISU SASTOJAKA

- Arome se označavaju pojmovima:
  - 'aroma(e)' ili specifičnijim nazivom ili opisom aroma ako sastav arome sadrži arome kako su definirane u posebnom propisu o aromama,
  - 'dimljeno aromom' ili 'dimljeno aromom dobivenom iz hrane ili kategorije hrane ili izvora' (npr. 'dimljeno aromom bukovine') ako dimljena aroma sadrži arome kako su definirane u posebnom propisu o aromama, te dodaje dimljenu aromu hrani.
- Pojam 'prirodno' za opis aroma koristi se u skladu s posebnim propisom o aromama.
- Kinin i/ili kofein koji se koriste kao arome u proizvodima ili pripravcima hrane spominju se nazivom u popisu sastojaka odmah iza oznake 'aroma(e)'.

DIO E. OZNAČAVANJE MIJEŠANIH SASTOJAKA

- Miješani sastojak može se uključiti na popis sastojaka pod svojom oznakom, pod uvjetom da je to utvrđeno zakonom ili da je uobičajena praksa, u svojoj ukupnoj težini, iza čega slijedi popis na kojem je navedeno od čega je miješani sastojak sastavljen.
- Ne dovodeći u pitanje članak 21. ovoga Pravilnika, popis sastojaka miješanog sastojka nije obavezan:
  - ako je sastav miješanog sastojka određen važećim propisima te ako miješani sastojak tvori manje od 2% završnog proizvoda; međutim, ova odredba ne primjenjuje se na aditive u hrani, koji su predmetom toč. a) i d) članka 20. ovoga Pravilnika;
  - za mješavine začina i/ili bilja koji tvore manje od 2% završnog proizvoda, uz iznimku aditiva u hrani koji su predmetom toč. a) i d) članka 20. ovoga Pravilnika;
  - ako se radi o mješavini hrane za koju popis sastojaka nije obavezan prema važećim propisima.

ANEKS VIII. KOLIČINSKA OZNAKA SASTOJAKA

- Količinska oznaka ne zahtijeva se:
  - u odnosu na sastojak ili kategoriju sastojka:
    - isušena neto težina koja je navedena u skladu s točkom 5. Aneksa IX.,
    - količine koje se već moraju navesti na etiketi prema važećim propisima,
    - koji se koristi u malim količinama u svrhu aromatiziranja ili

(iv) koji, iako se pojavljuje u nazivu hrane, nije takav da utječe na izbor potrošača u zemlji u kojoj se prodaje, jer varijacije u količini nisu osnovne značajke hrane ili je ne čiei različitom od ostale slične hrane;

- kada su važećim propisima precizno propisane količine sastojka ili kategorije sastojka, ali nije propisano njihovo označavanje ili
  - u slučajevima navedenim u toč. 4. i 5. Dijela A. Aneksa VII.
- Točke a) i b) stavka (1) članka 22. ovoga pravilnika ne primjenjuju se u slučaju:
    - bilo kojeg sastojka ili kategorije sastojka koji su obuhvaćeni oznakom "sladilo/a" ili "sa šećerom/šećerima ili sladilom/sladilima" ako ta oznaka dolazi uz naziv hrane sukladno Aneksu III. ili
    - svaki dodani vitamin i mineral ako je ta tvar predmetom deklaracije o hranjivoj vrijednosti.
  - Oznaka količine sastojka ili kategorije sastojka:
    - izražava se kao postotak koji odgovara količini sastojka ili sastojaka u vrijeme njihove upotrebe i
    - nalazi se ili pokraj naziva hrane ili popisa sastojaka u vezi sa sastojkom ili kategorijom sastojaka u pitanju.
  - Iznimno od odredaba točke 3.:
    - kada je hrana izgubila vlažnost nakon tretmana zagrijavanja ili drugog tretmana, količina se izražava kao postotak koji odgovara količini korištenog sastojka/sastojaka, u odnosu na završni proizvod, osim ako ta količina ili ukupna količina svih sastojaka koja je navedena na etiketi premašuje 100%, u tom slučaju se količina izražava na temelju težine sastojka/sastojaka koji je korišten za pripremu 100 g završnog proizvoda;
    - količina hlapljivih sastojaka naznačava se na temelju njihovog omjera težine u završnom proizvodu;
    - količina sastojaka koji su korišteni u koncentriranom ili dehidriranom obliku te koji su dekonzervirani tijekom proizvodnje može se naznačiti na temelju njihovog omjera težine koji je zabilježen prije njihove koncentracije ili dehidracije;
    - u slučaju koncentrirane ili dehidrirane hrane koja se namjerava dekonzervirati dodavanjem vode, količina sastojaka može se naznačiti na temelju njihovog omjera težine u dekonzerviranom proizvodu.

ANEKS IX. OZNAKA NETO KOLIČINE

- Oznaka neto količine nije obavezna u slučaju hrane:
  - koja je podložna značajnom gubitku volumena ili mase i koja se prodaje količinski ili se važe u prisutnosti potrošača;
  - čija je neto količina manja od 5 g ili 5 ml; međutim, ova odredba ne primjenjuje se na začine i bilje ili
  - koja se uobičajeno prodaje količinski, pod uvjetom da se broj predmeta jasno može vidjeti i jednostavno prebrojati izvana ili, ako to nije moguće, kada je broj predmeta jasno naznačen na etiketi.
- Kada se oznaka određene vrste količine (nominalna količina, najmanja količina ili prosječna količina) zahtijeva propisima ili, ako nema takvih odredaba, ova količina smatra se neto količinom za svrhe ovoga pravilnika.
- Kada se zapakirani predmet sastoji od dvije ili više pakiranih pojedinačnih jedinica koji sadrže istu količinu jednakog proizvoda, neto količina označava se oznakom neto količine svakog pojedinačnog pakiranja te ukupan broj pakiranja. Oznaka tih podataka nije obavezna kada je ukupni

- broj pojedinačnih pakiranja jasno vidljiv i može se jednostavno prebrojati izvana i kada je jasno vidljiva barem jedna oznaka neto količine koju sadrži svako pojedino pakiranje.
4. Kada se zapakirani predmet sastoji od dva ili više pojedinačnih pakiranja koji se u pojedinačnim pakiranjima ne prodaju kranjem potrošaču, neto količina označava se oznakom ukupne neto količine i ukupnim brojem pojedinačnih pakiranja.
  5. Kada se čvrsta hrana prezentira u tekućem mediju, mora se označiti neto količina ocijeđene mase. Kada je hrana glazirana, deklarirana neto težina hrane ne uključuje glazuru.
- Za svrhe ove točke, 'tekući medij' predstavlja sljedeće proizvode, kako u mješavinama ili u zamrznutoj ili brzo-zamrznutoj hrani, pod uvjetom da je tekućina samo dodatak osnovnim elementima tog pripravka, te tako nije činitelj koji navodi na pogrešno mišljenje: voda, vodene otopine soli, rasol, vodene otopine kiselina u hrani, ocat, vodene otopine šećera, vodene otopine ostalih sladila, voćni sokovi i sokovi od povrća u slučaju voća ili povrća.

ANEKS X.**DATUM MINIMALNOG TRAJANJA, DATUM "UPOTREBLJIVO DO" I DATUM ZAMRZAVANJA**

1. Datum minimalnog trajanja naznačava se kako slijedi:
    - (a) Sljedeće riječi prethode datumu:
      - 'Najbolje upotrijebiti do...' kada datum uključuje oznaku datuma,
      - 'Najbolje upotrijebiti prije isteka...' u ostalim slučajevima.
    - (b) Riječi navedene u točki (a) popraćene su:
      - ili samim datumom, ili
      - referencijom sadrži datum.
- Prema potrebi, ovi podatci popraćeni su opisom uvjeta skladištenja koji se trebaju poštivati, ako se proizvod želi održati do navedenog vremena.
- (c) Datum se sastoji od dana, mjeseca i, po mogućnosti, godine, tim redom i na ne šifrirani način.

Međutim, u slučaju hrane:

- koja ne traje dulje od tri mjeseca, dovoljna je oznaka datuma i mjeseca,
  - koja traje dulje od tri mjeseca, ali ne dulje od 18 mjeseci, dovoljna je oznaka mjeseca i godine,
  - koja traje dulje od 18 mjeseci, dovoljna je oznaka godine.
- (d) Ako posebnim propisima nije drukčije utvrđeno, oznaka datuma minimalnog trajanja ne zahtijeva se za:
    - svježe voće i povrće, uključujući krumpir, koji nisu oguljeni, izrezani ili tretirani na sličan način; ova odredba ne primjenjuje se na klice sjemena i slične proizvode kao što je sjeme mahunarki,
    - vina, likere, pjenušice, aromatizirana vina i slične proizvode koji su dobiveni iz voća, osim grožđa, te pića koja su obuhvaćena CN kodom 2206 00 koja su dobivena iz grožđa ili mošta,
    - pića koja sadrže 10% ili više volumenskog udjela alkohola,
    - pekarske proizvode ili proizvode od tjestenine koji se, uzimajući u obzir njihovu prirodu, uobičajeno konzumiraju u roku od 24 sata od njihove proizvodnje,
    - ocat,

- kuhinjsku sol,
  - čvrsti šećer,
  - slastice koje se sastoje gotovo isključivo od aromatiziranih i/ili obojenih šećera,
  - gume za žvakanje i slične proizvode od gume.
2. Datum "Upotrebljivo do" naznačava se kako slijedi:
    - (a) Prethode mu riječi "upotrebljivo do";
    - (b) Riječi navedene u točki (a) popraćene su:
      - ili samim datumom, ili
      - referencijom koja sadrži datum;

Ti podatci popraćeni su opisom uvjeta skladištenja koji se moraju poštivati.

    - (c) Datum se sastoji od dana, mjeseca i, po mogućnosti, godine tim redom i na nešifrirani način;
    - (d) Datum "upotrebljivo do" naznačava se na svakoj pojedinoj pakiranoj porciji.
  3. Datum zamrzavanja ili datum prvog zamrzavanja koji je naveden u točki 6. Aneksa III. naznačava se kako slijedi:
    - (a) Prethode mu riječi "zamrznuto dana...";
    - (b) Riječi naveden u točki (a) popraćene su:
      - ili samim datumom, ili
      - referencijom u kojoj je datum smješten na etiketi;
    - (c) Datum se sastoji od dana, mjeseca i, po mogućnosti, godine tim redom i na nešifrirani način.

ANEKS XI.**VRSTE MESA ZA KOJE JE OBVEZNA OZNAKA ZEMLJE PODRIJETLA ILI MJESTA PODRIJETLA**

Tarifna oznaka (prema kombiniranoj nomenklaturi iz 2010.)	Opis
0203	Meso svinje, svježe, ohlađeno ili zamrznuto
0204	Meso ovce ili koze, svježe, ohlađeno ili zamrznuto
Ex 207	Meso peradi, pod naslovom 0105, svježe, ohlađeno ili zamrznuto

ANEKS XII.**ALKOHOLNA JAKOST**

Stvarna volumenska alkoholna jakost pića koja sadrže više od 1,2% volumenskog udjela alkohola naznačava se brojkom s najviše jednim decimalnim mjestom. Popraćena je simbolom "% vol.", a može joj prethoditi riječ "alkohol" ili pokrata "alc".

Alkoholna jakost utvrđuje se na temperaturi od 20 °C.

Dopuštene pozitivne i negativne tolerancije u odnosu na oznaku volumenske jakosti alkohola izražene apsolutnim vrijednostima popisane su u donjoj tablici. Primjenjuju se ne dovodeći u pitanje tolerancije koje proizlaze iz metode analize koja se koristi za utvrđivanje alkoholne jakosti.

Opis pića	Pozitivna ili negativna tolerancija
1. Pivo tarifne oznake 2203 00 čija alkoholna jakost ne premašuje 5,5% vol, negazirana pića obuhvaćena tarifnom oznakom 2206 00 koja su dobivena iz grožđa	0,5 % vol
2. Pivo čija alkoholna jakost ne premašuje 5,5% vol, gazirana pića koja su obuhvaćena tarifnom oznakom 2206 00 dobivena iz grožđa, jabukovače, kruškovače, voćna vina i slična dobivena iz voća, osim grožđa, bilo gazirana ili polugazirana, medovača	1 % vol
3. Pića koja sadrže namočeno voće ili dijelove biljaka	1,5 % vol
4. Sva ostala pića koja sadrže više od 1,2 % volumenskog udjela alkohola	0,3 % vol

ANEKS XIII.**REFERENTNI UNOSI****DIO A. DNEVNI REFERENTNI UNOSI ZA VITAMINE I MINERALE (ODRASLE OSOBE)**

1. Vitamini i minerali koji se mogu naznačiti i njihove referentne hranjive vrijednosti (NRV)

Vitamin A (µg) 800	Klorid (mg) 800
Vitamin D (µg) 5	Kalcij (mg) 800
Vitamin E (mg) 12	Fosfor (mg) 700
Vitamin K (µg) 75	Magnezij (mg) 375
Vitamin C (mg) 80	Željezo (mg) 14
Tiamin (mg) 1,1	Cink (mg) 10
Riboflavin (mg) 1,4	Bakar (mg) 1
Niacin (mg) 16	Mangan (mg) 2
Vitamin B6 (mg) 1,4	Fluorid (mg) 3,5
Folna kiselina (µg) 200	Selen (µg) 55
Vitamin B12 (µg) 2,5	Krom (µg) 40
Biotin (µg) 50	Molibden (µg) 50
Pantotenska kiselina (mg) 6	Jod (µg) 150
Kalij (mg) 2000	

2. Značajne količine vitamina i minerala

U pravilu, prilikom odlučivanja o tome što čini značajnu količinu, uzimaju se u obzir sljedeće vrijednosti:

- 15% referentne hranjive vrijednosti naznačene u točki 1. isporučeno u 100 g ili 100 ml u slučaju proizvoda, osim pića,
- 7,5% referentne hranjive vrijednosti naznačene u točki 1. isporučeno u 100 g ili 100 ml u slučaju pića i
- 15% referentne hranjive vrijednosti naznačene u točki 1. po porciji ako pakiranje sadrži samo jednu porciju.

DIO B. REFERENTNI UNOSI ZA ENERGIJU I ODABRANE HRANJIVE TVARI, OSIM VITAMINA I MINERALA (ODRASLE OSOBE)

Energija ili nutrijent	Referentni unos
Energija	8400 kJ/2000 kc
Ukupne masti	70 g
Zasićene masne kiseline	20 g
Ugljikohidrati	260 g
Šećeri	90 g
Proteini	50 g
Sol	6 g

ANEKS XIV.**FAKTORI PRETVORBE****FAKTORI PRETVORBE ZA IZRAČUN ENERGIJE**

Izražena energetska vrijednost računa se primjenom sljedećih faktora pretvorbe:

- ugljikohidrati (osim poliola)	17 kJ/g – 4 kcal/g
- polioli	10 kJ/g – 2,4 kcal/g
- proteini	17 kJ/g – 4 kcal/g
- masti	37 kJ/g – 9 kcal/g
- salatrim	25 kJ/g – 6 kcal/g
- alkohol (etanol)	29 kJ/g – 7 kcal/g
- organska kiselina	13 kJ/g – 3 kcal/g
- vlakna	8 kJ/g – 2 kcal/g
- eritrol	0 kJ/g – 0 kcal/g

ANEKS XV.**IZRAŽAVANJE I PREZENTACIJA OZNAKE HRANJIVE VRIJEDNOSTI**

Mjerne jedinice koje se koriste za označavanje hranjive vrijednosti za energetska vrijednost (kilodžuli (kJ)) i kilokalorije (kcal)) i masu (grami (g), miligrami (mg), mikrogrami µg)) te redoslijed prezentacije obavijesti, kad je to prikladno, su:

Energija	kJ/kcal
Masti	g
Od kojih	
- zasićene masne kiseline	g
- mononezasićene	g
- polinezasićene	g
Ugljikohidrati	g
Od kojih	
- šećeri	g
- polioli	g
- škrob	g
Vlakna	g
Proteini	g
Sol	g
Vitamini i minerali	Jedinice precizirane u točki 1. Dijela A. ANEKSA XIII.